

Бакаянова Н.М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук*

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЗМІСТУ ПРОЕКТУ НОВОГО ЗАКОНУ ПРО АДВОКАТУРУ

Розробка проекту нового Закону України «Про адвокатуру» є необхідним кроком вдосконалення законодавчого регулювання організації адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні. Проблеми сучасної української адвокатури вже тривалий час є предметом досліджень науковців та дискусій в адвокатській спільноті. В юридичній літературі зверталась увага на те, що потребує вирішення низка питань стосовно визначення понять «адвокатура» та «адвокатська діяльність», правового статусу адвоката, організаційних форм адвокатської діяльності, формування адвокатського самоврядування відповідно до міжнародних стандартів, гарантій адвокатської діяльності та інших важливих показників ефективного функціонування адвокатури в Україні. Суб'єктами законодавчої ініціативи неодноразово вносилися законопроекти щодо внесення змін та доповнень до діючого Закону України «Про адвокатуру» та проекти нового закону, що мав би вирішити прогалини та недоліки діючого законодавства.

Минулий рік свідчить про підвищення активності з реформування адвокатури, що відображено в Резолюції п'ятої всеукраїнської наради голів регіональних кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, представників всеукраїнських громадських організацій адвокатів, народних депутатів України, представників Міністерства юстиції України, Управління з питань судової реформи та судоустрою Адміністрації Президента України від 06.07.11 р.; Зверненні Всеукраїнського адвокатського форуму щодо основних концептуальних засад реформування адвокатури України від 18.09.11 р.; Рішенні Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури №VI/10-455 від 24.11.11 р. Вимоги до новачій в сфері

законодавчої регламентації питань організації та діяльності адвокатури в Україні обговорювалися з контексті зауважень Венеціанської комісії. Безумовно, законопроект має відповідати Конституції та законам України, міжнародним стандартам організації та діяльності адвокатури, а також соціальній ролі адвокатури.

Робочою групою, що створено відповідно до Розпорядження Президента України «Про робочу групу з питань реформування прокуратури та адвокатури» від 22.11.11 р. №362/2011-рп, пропонується новий варіант законопроекту. Переважно, норми зазначеного законопроекту відображують реалії правової системи України, традиції адвокатури України та сформульовані із урахуванням зауважень Венеціанської комісії.

Проте, проект закону все ще потребує доопрацювання, що стосується як вдосконалення формулювань положень законопроекту, так і змісту окремих статей. Зауваження до законопроекту в частині формулювань мають бути висловлені з причин:

1) неоднозначного визначення основних термінів за їх змістом. Так, у ч.1 ст.1 поняття «захист» не вміщує таких важливих ознак як спростування підозри чи обвинувачення, виправдання підзахисного або пом'якшення його відповідальності. Зміст поняття «правова допомога обмежується виключно як діяльність адвоката з надання правових консультацій і роз'яснень клієнту (має бути зазначено яких саме – з правових питань),

підготовку та складання документів правового характеру. Поняття «правова допомога» є більш широким за своїм змістом, ніж той, що зазначений в законопроекті. За Конституцією України забезпечення захисту від обвинувачення відокремлюється від надання правової допомоги (ч.2 ст.59 Конституції України); проте, офіційне тлумачення зазначеної конституційної норми дозволяє стверджувати, що захист від обвинувачення є видом правової допомоги, що підтверджується Рішенням Конституційного Суду України від 16 листопада 2000 р. №13-рп/2000, Законом України «Про безоплатну правову допомогу». Отже, здійснення захисту та представництва є видами правової допомоги;

4) зайвого дублювання змісту певних статей. Так, принципи організації та діяльності адвокатури, що закріплені у ч.2 ст. 2 законопроекту, відокремлено від принципів адвокатської діяльності (ч.4 ст.4); доцільним є об'єднання зазначених норм;

5) недоробки окремих положень законопроекту. Зокрема, інститут стажування, впровадження якого пропонується ст. 12 законопроекту, має бути прописаний більш конкретно. В законопроекті не визначено, чи має бути заключний трудовий договір (контракт) із стажистом, чи є діяльність стажиста оплачуваною або це стажист має оплатити стажування, чи має він право на допомогу по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню.

В законопроекті залишено без уваги соціальні права адвокатів та їх помічників. Законопроекти, що були відхилені Верховною Радою 19.04.2012 р., пропонували вирішення питань пенсійного забезпечення адвокатів, закріплювали їх можливості в сфері соціального забезпечення, що мало б знайти відображення й в представленому законопроекті.

Суттєве зауваження щодо змісту законопроекту викликає п.4 ч.1 ст. 40, згідно з яким адвокатський запит повинен містити відомості про прізвище, ім'я та по-батькові або найменування клієнта, в інтересах якого подається запит. Така інформація не може розглядатися як необхідна для відповіді на запит адвоката. Звернення клієнта є конфіденційною дією, а адвокат зобов'язаний дотримуватися принципу конфіденційності адвокатської діяльності. Більш того, факт звернення особи до адвоката включений за законопроектом до предмету адвокатської таємниці (ч. 1 ст. 41). Отже, зазначені статті законопроекту вступають у протиріччя, яке має бути усунено.

Доробка та прийняття законопроекту сприятиме ефективному виконанню Україною зобов'язань перед Радою Європи щодо зміцнення професії адвоката й водночас стане вагомим кроком на шляху підвищення якості та рівня доступності фахового правозахисту в Україні.